

logio» **aparte** listigitaj kaj klarigitaj, dum laŭnature ili devus **aperi** sub unusola trafvorto kiel faras ekzemple: »paliso, palisaro, paliseto, palisumi« .

Sen nun tiuj fremdlingvaj kompleksaĵoj estus senpere tradukeblaj oni ankaŭ egale simple formadus tutesperantajn egalvaloraĵojn ek de la baza scienca radiko kaj la supra ekzemplo aldoniĝus al nia planlingva trezoro kiel »Pra-est-aĵo-scienc-o«. Sed tiu procedo tute ne estas ebla pro du kaŭzoj:

Unue: la teknikaj fremdvortoj havas plejparte pli striktan aŭ eĉ alian sencon ol tiun kiun oni supozus en ili per simpla traduko »**Metamorfozo**« estas laŭsignife ne tute egala al »Transformiĝo« kaj »**Stratosfero**« estas eĉ tute alia afero ol »Sternkuglo« kvankam la konsistigaj fontideoj (bazaj radikoj) estas identaj (meta = trans, morf = form, ktp).

Due: eĉ se ni kontentige tradukus ekzaktsciencajn terminojn en ordinaran lingvaĵon laŭ **objektiva pritakso**, eĉ tiam restus la fenomeno ke tiuj socilingvaj egalvaloraĵoj ne akirus la **subjektivan karakteron** de la originaloj. Estas eble stranga sed nerefutebla fakto ke **fakulo** ne kontentiĝas per ĉiutagaj vortoj sed nepre postulas apartajn terminojn, proprajn kaj prefere eĉ ekskluzivajn al lia profesio. Jenan fenomenon oni povas konstati en ĉiuj evoluantaj lingvoj; se ne, tiam la helenaj kaj latinaj vortposteuloj estus jam delonge malaperintaj de sur la klerula merkato. Kiam ekzemple ordinara aŭ nefakula persono diras »majskarabo« li eble prezentas ali si enpense bildon el sia junaĝo pri infano ludanta kun insekto, prezentanta iujn amuzajn trajtojn. Sed kiam entomologo pensas pri tiu sama besteto ĝi fariĝas studobjekto abstrakta, kaj li eble imagas iun blankkartonan tabuleton sur kiu estas pinglita difinita genro de insekto el precize difinita biologia klaso kaj familio, trovebla en ĝuste tiaj klimataj aŭ sezonaj cirkonstancoj. Li pensos pri kelkaj specioj kun specialaj rekoniloj, pri anatomia mapo, pri organoj, fiziologiaj tipaĵoj kaj fenomenoj, pri vivciklo, nutrado kaj tiel plu kaj tiel plu. Fine ekzistos por li nur la genra grupo Melolonto, kaj li konsekvence ne parolos pri »majskarabo« krom en vulgara senco. Ĝi fariĝis tutaparta studobjekto anstataŭ ono de la ĝenerala naturo ĉirkaŭe kaj tio speguliĝas en la terminologio kie ni trovas du sinonimojn same necesajn. Se ne ekzistus la tiel nomataj »klasikaj lingvoj« por servi kiel fonto por la kreado de tiaj apartaj terminoj, la fakuloj tutcerte ĉerpis ilin el aliaj lingvoj, ĉu mortintaj ĉu vivantaj aŭ eĉ inventus ilin el nenio, kiel pravas la ĥemio.

Pro tiuj fakoj ni devige alfrontas teknikajn terminojn laŭaspek- te kontraŭ-zamenhofajn kaj neasimileblajn. Kapablante nek eviti nek diserigi ilin, ni estas devigataj ensorbi la fremdvortojn kvazaŭ temus pri tutecaj nekompletaj radikoj. Iom da ŝanĝo en la literoj por kon- formigi ilin kun la fundamenta alfabeto, aldono de iu fundamenta sufikso, kaj ni staras finfine per neologismoj trufitaj kiel festrostaĵo. Jen paliativa metodo kiu kondukas rekte al konfuzo kaj kiu krimas kontraŭ la 15a regulo! Juĝu mem: »... sed ĉe diversaj (fremd-) vortoj de unu radiko estas pli bone uzi senŝanĝe nur la vorton fundamentan kaj la ceterajn formi el tiu ĉi (lasta) laŭ la reguloj de la lingvo Esperanto«. La majstro nur ne indikis kiel ni funkciigu tiun bonegan regulon.

Ĉu oni ankoraŭ miras ke sciencistoj malinklinas interŝanĝi sian nacian helenlatinan lingvosistemon por planlingvo kiu en tiu rilato ne posedas sistemon? Des pli ĉar ili estas jam de longe kutimiĝintaj al la propra nacia lingvosistemo, estu ĝi malfacilega kaj kaprica. Unufoje akceptinte Esperanto-veston por siaj helenlatinidaj terminoj, ili trovas neniun vojon por pluen derivadi kaj kunmetadi laŭ propra bezono kaj devas ĉiam denove alvoki la helpon de naciaj kutimoj. Ĉu Prof-ro Neergaard scipovis forĵeti la helenlatinan sistematikon pri botaniko aŭ D-ro Duncan la anglan nomenklaturon pri ĥemio por kontentigi sin sole per Esperanto-materialo? Ne, kaj tamen ili estas kompetentaj fakuloj kaj spertaj esperantistoj. La malforto kuŝas ne eĉ la uzantoj sed en la internacia lingvo mem.

Se vi nur povus konsideri la helenlatinajn vortradikojn kaj afiksojn kiel niajn fundamentajn, tiam ni povus ankaŭ plene apliki la 15an regulon kiu ja reprezentas la tutan zamenhofan konstruaĵon en nuksoŝelo. Se nur radikoj kiaj »anthrop /bio/ geo /neuro« aŭ se sufiksoj kiaj »-os -ic -is -ia -oid« estus familiaj vorteroj! Sed ne estas tiel. Ŝajnas ne kreski medicinaĵon por tiu ĉi terura embaraso kiu taŭzas la memoron kaj devigas la internacian lingvon treni post si fremdan, malamikan korpon kvazaŭ ĝi estus punlaborulo kun metala kuglego ĉenita je la kruro.

Tamen nur ŝajne, pro tio ke ni estas blindigitaj de la netuŝebleco de la sanktege sankta Fundamento. Ja evidente: se ni volas fari nat- uran membron el neforigebla fremdkorpo, estas tute indikite reorga- nizi la ĉeftrunkon tiamaniere kaj tiomgrade ke la fremda membro fariĝu familia organo, kvazaŭ branĉo elkreskinta kune kun ĉiuj aliaj branĉoj el la sama arbo. Ĉu ne klare? La solvo de nia problemo troviĝas en kreado de ĝuste tiaspecaj radikoj kaj afiksoj kiajn bezonas la fakularo kaj en la aplikado de (iom) aparta regularo por ke ne estiĝu intermiksiĝo de la nova »normlingvo« kun la tradicia